

HALLINTOVALIOKUNNAN LAUSUNTO 20/2005 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2006

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 22 päivänä syyskuuta 2005 lähettänyt hallituksen esityksen valtion talousarvioksi vuodelle 2006 (HE 119/2005 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan. Eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentin nojalla hallintovaliokunta on päättänyt antaa toimialaansa koskevan lausunnon talousarvioesityksestä valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kansliapäällikkö Ritva Viljanen, poliisiylijohtaja Markku Salminen, talousjohtaja Jukka Aalto, ylijohtaja Silja Hiironniemi, ylijohtaja Cay Sevón, suunnittelujohtaja Arto Kujala, hallintojohtaja Arto Nieminen, hallitusneuvos Riitta Koponen ja hallitusneuvos Tarja Oksanen, sisäasiainministeriö
- apulaispäällikkö Jaakko Kaukanen, Rajavartiolaitos
- osastopäällikkö Jarmo Littunen ja erityisasiantuntija Ari Ranta, oikeusministeriö
- budjettineuvos Raija Koskinen ja finanssineuvos Asko Lindqvist, valtiovarainministeriö

- erikoissuunnittelija Eeva Vattulainen, työministeriö
- rikosylitarkastaja Marko Viitanen, Helsingin kihlakunnan poliisilaitos
- apulaispäällikkö Tero Kurenmaa, keskusrikospoliisi
- ma. päällikkö Kari Rantala, liikkuva poliisi
- vararehtori Marja Makarow, Helsingin yliopisto
- varatoimistusjohtaja Timo Kietäväinen, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Matti Krats, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- puheenjohtaja, kihlakunnansyyttäjä Harri Lindberg, Poliisi-, ulosotto-, syyttäjä- ja maistraattilakimiesten edunvalvontajärjestö PUSH ry
- 1. varapuheenjohtaja, rikosylikomisario Tuomo Koho, Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry
- talous- ja sosiaalipolitiikan sihteeri Ilkka Alava, Valtion yhteisjärjestö VTY ry
- neuvottelupäällikkö Markku Nieminen, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Ulkomaalaisvirasto
- Poliisin lääninjohtajan viranhaltijat ry
- Suomen Nimismiesyhdistys ry.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

1. Kuntatalous

Hallintovaliokunta pitää myönteisenä, että valtion talousarvioesitykseen on sisällytetty — nyt toista kertaa — peruspalvelubudjettitarkastelu ja että valtion "kuntapolitiikassa" on ryhdytty kokonaisvaltaisesti tarkastelemaan kuntien tehtäviä ja rahoituksen riittävyyttä. Tämä on välttämätöntä pitkäjänteisen ja vakaan kuntapolitiikan toteuttamiseksi.

Kuntien rahoitustilanne pysyy edelleen kireänä. Peruspalvelubudjettitarkastelun mukaan tilikauden tuloksen arvioidaan kääntyvän vuonna 2006 noin 0,2 miljardia euroa positiiviseksi, mutta vuosikate pysyy selvästi nettoinvestointeja alhaisemmalla tasolla. Kuntatalouden rahoitustasapainossa on lisäksi huomattavia kunta-kohtaisia, alueellisia ja kuntaryhmittäisiä eroja.

Kuntien nettoinvestointien odotetaan pysyvän likimain vuoden 2005 noin 2,4 miljardin euron tasolla. Edelleen jatkuva alijäämäisyys vähentää kuntien kassavarantoja ja kasvattaa lainakantaa vuonna 2006 noin 0,6 miljardilla eurolla. Kuntien nettovelan arvioidaan kasvavan noin 0,8 miljardia euroa.

Peruspalveluohjelman tarkasteluvuosina 2007—2009 kuntatalous näyttää kirjanpidollisesti kehittyvän myönteiseen suuntaan, mutta vuosikate jää kuitenkin koko kehyskaudella selvästi nettoinvestointeja pienemmäksi, mikä lisää kuntien velkaantumista. Vuosikatteen arvioidaan riittävän poistojen rahoittamiseen vuodesta 2007 lukien, mutta jäävän nettoinvestointeja alemmaksi koko kehyskauden vuoteen 2009 asti.

Kuntien väliset talouskehityksen erot ovat kasvaneet vuoden 2004 tilinpäätöstietojen perusteella. Suurissa talousvaikeuksissa olevia negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 138, ja lukumäärä kaksinkertaistui vuoteen 2003 verrattuna. Taloudelliset ongelmat keskittyivät erityisesti väestömäärältään pienempiin kuntiin. Eriytymiskehityksen arvioidaan jatkuvan myös lähitulevaisuudessa.

Rahoituksen riittävyydessä on huomattavia alueellisia ja kuntaryhmittäisiä eroja. Rahoitusongelmat keskittyvät lähinnä alle 6 000 asukkaan kuntiin sekä alueellisesti Pohjois- ja Itä-Suomeen. Toisaalta heikon kehityksen alueita on myös muualla maassa, lähinnä sellaisilla alueilla, jotka ovat kaukana alueellisista keskuksista ja joille on tyypillistä voimakas väestön väheneminen ja väestön ikärakenteen muutos. Alueilla, joilla väestö kasvaa, kuntatalouden heikkeneminen johtuu erityisesti siitä, että kuntien toimintamenot kasvavat tulorahoitusta nopeammin.

Talousarvioesityksessä on lähdetty siitä, että valtion ja kuntien välinen kustannusten jaon tarkistus toteutetaan jaksotetusti neljän vuoden aikana vuosina 2005—2008. Kustannustenjaon tarkistukseen kuuluvia jaksotuseriä on muutettu etupainotteisemmiksi laeilla 1289—1292/2004 (HaVM 23/2004 vp). Kuntien vaikea taloustilanne huomioon ottaen hallintovaliokunta katsoo, että valtion ja kuntien välinen kustannuksenjaon tarkistus tulee toteuttaa nopeutetussa aikataulussa kokonaisuudessaan kuluvan vaalikauden aikana.

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2006 esitetään kuntien yhdistymisavustuksiin ja kuntajaon muutoksiin sekä kuntien yhteistoiminnan tukemiseen 24 600 000 euron suuruista määrärahaa (26.97.32). Määrärahassa on varauduttu yhden uuden yhdistymisen voimaantuloon vuonna 2006. Valiokunta toteaa tyytyväisenä, että parhaillaan on vireillä useita kuntaliitospyrkimyksiä. Tämä merkitsee samalla sitä, että tulossa on paljon selvitystöitä, ja tämä on tarpeen ottaa määrärahamitoituksessa huomioon. Myös jatkossa tarvitaan kannustinrahaa kuntaliitosten vauhdittamiseen. Tavoitteena tulee olla toiminnan järjestyttäminen ja laadukkaiden ja tasaverstaisten kunnallisten peruspalveluiden tuottaminen taloudellisemmin. Mitä tulee hakumenetelyihin, jatkuva haku palvelisi valiokunnan mielestä selvityshankkeiden toteuttamista kiinteää hakuaikaa paremmin. Vapaaehtoisten kuntaliitosten rinnalla valiokunta painottaa tärkeinä pal-

velujen tuotanto- ja organisointitapojen uudistamiseen tähtäviä kuntien yhteistyöhankkeita. Momentille osoitetusta määrärahasta saa käyttää enintään 1 000 000 euroa kuntien syvällisen, laaja-alaisen yhteistoiminnan tukemiseen muutostavaiheessa. Seudullista yhteistyötä on mahdollista edistää myös muun muassa maakunnan kehittämISRahan avulla.

Kuntien harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella (26.97.34) pyritään huolehtimaan, että vaikeimmassakin taloudellisessa asemassa olevat kunnat pystyvät suoriutumaan peruspalveluiden tuottamisesta ja näiden kuntien taloudellista tasapainoa voidaan parantaa. Valiokunta toteaa, että harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin on esitetty merkittävää vähennystä vuosiin 2004 ja 2005 verrattuna. Vuodelle 2006 on esitetty 25 miljoonaa euroa, mikä on 5 000 000 euroa pienempi kuin vuonna 2005. Vuonna 2005 määrärahaan arvioidaan tulevan vielä jonkin verran lisäystä lisätalousarvion myötä. Vuonna 2004 harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia myönnettiin 48 miljoonaa euroa. Valiokunnan mielestä vuodelle 2006 osoitettua määrärahaa ei voida kuntien rahoitusvaikeudet huomioon ottaen pitää riittävänä.

Hallintovaliokunta toteaa, että vuoden 2006 talousarvioesitykseen sisältyy 2,4 prosentin kustannustason tarkistus, mikä vastaa 75 prosenttia arvioidusta täysimääräisestä kustannustason muutoksesta. Valiokunta on aikaisempien talousarvioesitysten yhteydessä kiinnittänyt toistuvasti huomiota siihen, että kustannustason nousu tulee kompensoida täysimääräisesti (mm. HaVL 24/2004 vp ja HaVL 4/2003 vp). Valtionosuusjärjestelmää koskevan lakiesityksen (HE 88/2005 vp) mukaan mahdollisuus tehdä lakisääteinen kustannustason tarkistus täysimääräistä pienempänä poistuisi vuoden 2008 alusta. Ottaen huomioon kuntien talousvaikeudet on valiokunnan mielestä perusteltua, että tässä tilanteessa indeksitarkistukset tehdään täysimääräisinä jo tuota ennen.

Valiokunta ottaa yksityiskohtaisemmin kantaa kuntatalouteen liittyviin kysymyksiin käsitellessään valtion talousarvioesitykseen liittyviä hallituksen esityksiä.

Sisäasiainministeriö on asettanut kunta- ja palvelurakennehankkeen, jonka tavoitteena on, että kuntien vastuulla olevat palvelut saavat riittävän vahvan rakenteellisen ja taloudellisen pohjan. Palvelujen järjestämisvastuuseen ja tuottamistapaan liittyvät ehdotukset on määrä valmistua toukokuuhun 2006 mennessä. Valtioneuvosto päättää touko-kesäkuussa 2006 palveluiden tulevista rahoitus-, järjestämis- ja tuottamisrakenteista sekä linjaa kuntajakolain mahdolliset muutostarpeet. Lainsäädännöllisten linjausten eduskuntakäsittely on odotettavissa hankkeen kaavailujen mukaan vuoden 2006 aikana.

2. Poliisitoimi

Poliisin nettobudjetoiduksi toimintamenomäärärahaksi (26.75.21 siirtomääräraha 2 v) vuodelle 2006 esitetään 568 375 000 euroa. Lisäksi esitetään 3 500 000 euron arviomäärärahaa (26.75.22) poliisin vastuulla olevan ulkomaa-laistutuksen tulkkauksiin, maasta poistettavien kuljetuskustannuksiin sekä noutokuljetuksiin.

Vuoden 2006 talousarvioesityksessä talousrikollisuuden torjuntaan esitetään poliisille 1 500 000 euron lisärahoitusta. Lisärahoituksella voidaan perustaa 25 poliisivirkkaa ja siten tehostaa talousrikostorjuntaa. Talousrikollisuus on suurimmalta osaltaan piilorikollisuutta, ja siksi erityisesti tehostetaan toimenpiteitä, joilla vähennetään rikoksentekomahdollisuuksia. Arvion mukaan Suomessa on vuoden 2006 lopussa noin 600 liiketoimintakielttoon määrättyä henkilöä. Liiketoimintakiellon uskottava valvonta on eräs keskeisimmistä ennalta ehkäisevän talousrikostorjunnan keinoista. Myös talousrikollisuudella saadun rikoshyödyn jäljittäminen ja tehokas takaisin saanti on erittäin tehokas keino ehkäistä rikoksia. Talousrikostorjunnalla voidaan saavuttaa merkittäviä taloudellisia hyötyjä.

Poliisin nettomäärärahan kehitystä voidaan yleisesti ottaen pitää myönteisenä. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota muutamiin seikkoihin.

Valtion talousarvioesityksessä poliisin toimintamenomäärärahan siirtyvä erä pienenee verrattuna vuoden 2005 tasoon. Vuodelta 2004 siirtyi vuodelle 2005 vähän alle 40 miljoonaa

euroa. Vuodelta 2005 vuodelle 2006 siirtyvä erä on arvioitu kehittämishankkeet huomioon ottaen noin 30 miljoonaksi euroksi. Valiokunta esittää huolensa siirtyvän erän vähenemisen vuoksi, sillä se muodostaa eräänlaisen puskurin odottamattomien tilanteiden varalle. Valiokunta katsoo, että siirtyvän erän osuus poliisitoimen budjetista tulisi olla noin 5 prosentin luokkaa.

Vuonna 2006 Suomen EU-puheenjohtajuuskausi ja muut kansainväliset tapahtumat aiheuttavat menoihin kertaluonteista kasvua. Muun maailman tapahtumat ja turvallisuustilanne vaikuttavat osaltaan turvajärjestelyihin Suomessa. Vuodelle 2006 on kertaluonteisena lisäyksenä esitetty 2 000 000 euroa puheenjohtajuuskauden kokousten ja ASEM-huippukokouksen turvajärjestelyihin. Esitys kattaa saadun tiedon mukaan vain noin puolet arvioidusta tarpeesta. Talousarvioesityksessä esitetyllä rahoituksella pystytään käytännössä käynnistämään suunnitellut toimenpiteet, mutta kattamatta jää suuri osa lisämenoista, joita aiheutuu muun muassa ylitöistä, päivärahoista ja majoituskorvauksista, joita ei voida välttää pitkäkestoisissa runsaasti poliisivoimia vaativissa operaatioissa. Lisäksi valiokunta toteaa, että biometrian käyttöönotto passeissa aiheuttaa vuonna 2006 kertaluonteisesti saadun tiedon mukaan noin 2 miljoonan euron laiteinvestointimenot. Valiokunta lähtee siitä, että selkeästi osoitettavissa olevat kertaluonteiset menojen lisäykset otetaan huomioon.

Nykyisin poliisin toimintamenoista maksettavien kansainvälisten jäsenmaksujen ja maksusuukausien (esim. tietojärjestelmät) kustannukset ovat kasvaneet jatkuvasti. Aiempaan kannanottoonsa (HaVL 24/2004 vp) viitaten hallintovaliokunnan mielestä olisi perusteltua, että mainittuja tarkoituksia varten varattaisiin arviomääräraha, mikä osaltaan edistäisi tavoitetta, että poliisin toimintamenoääräraha voitaisiin kohdentaa tarkemmin varsinaiseen poliisitoimintaan.

3. Rajavartiolaitos

Hallituksen esitys rajavartiolaitoksen vuoden 2006 toimintamenomomentin (26.90.21) nettomäärärahaksi, 195 514 000 euroa, ei sisällä

eduskunnan vuosien 2004 ja 2005 valtion talousarvioiden käsittelyn yhteydessä rajavartiolaitokselle myöntämää 3,4 miljoonan euron tasokorotusta täysimääräisenä. Määrärahalla eduskunta edellytti (VaVM 39/2003 vp, HaVL 4/2003 vp) rajavartiolaitoksen ylläpitävän varusmieskoulutusta kaikissa neljässä rajajääkärikomppaniassaan, ylläpitävän rajaturvallisuutta itärajalla ja käynnistävän eräitä pitkään keskeytyksissä olleita investointeja. Eduskunta edellytti (VaVM 41/2004 vp, HaVL 24/2004 vp) myös, ettei kyseessä ollut kertaluonteinen määrärahalisäys, vaan pysyvä korotus vuoteen 2008 asti. Hallituksen esityksestä vuoden 2006 valtion talousarvioksi puuttuu 1,3 miljoonaa euroa edellä mainitusta tasokorotuksesta.

Edellä mainittuihin eduskunnan kantoihin viitaten hallintovaliokunta edellyttää varusmieskoulutuksen jatkamiseksi kaikissa neljässä paikassa, rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi itärajalla ja välttämättömien investointien toteuttamiseksi, että rajavartiolaitoksen toimintamenoäärärahasta tehdään 1,3 miljoonan euron lisäys 3,4 miljoonan euron pysyvän tasokorotuksen toteuttamiseksi täysimääräisenä.

Talousarvioesityksessä esitetään rajavartiolaitoksen rakentamisen määrärahaksi (26.90.74) 341 000 euroa ja momentin määrärahan muuttamista kiinteäksi määrärahaksi sekä momentin ja sen määrärahan poistamista vuoden 2007 valtion talousarviossa, koska vuodesta 2007 alkaen ainakin kaikki suuret rakennushankkeet hallinnoisi Senaatti-kiinteistöt.

Valtiovarainministeriön 16.12.2004 asettama, rajavartiolaitoksen kiinteistötointa selvittänyt työryhmä on jättänyt 8.9.2005 loppuraportin valtiovarainministeriölle julkaisutoimenpiteitä varten. Työryhmätyön perusteella voidaan rajavartiolaitoksen mukaan katsoa nykyisen mallin olevan valtiolle edullisemman tavan hoitaa rajavartiolaitoksen/valtion kiinteistöomaisuutta, josta syystä Pirttisaaren merivartioaseman ja sataman perusparannus tulisi rahoittaa rajavartiolaitoksen rakentamismäärärahalla.

Pirttisaaren merivartioaseman rakennukset ovat teknisen käyttöikänsä päässä ja edellyttävät välttämättä perusparannusta. Sen jälkeen

Pirttisaareen on tarkoitus siirtää Glosholmenin merivartioaseman toiminnot. Hanke ajoittuu vuosille 2006—2007 ja kyetään toteuttamaan vahvistetun kehyspäättöksen mukaisesti 2 183 000 eurolla. Pirttisaaren merivartioaseman perusparannuksen vuonna 2006 edellyttämä määräraha, 921 000 euroa, ei sisälly hallituksen esitykseen vuoden 2006 valtion talousarvioksi. Hanke aiheuttaa 1 262 000 euron kustannukset vuodelle 2007.

Edellä olevan johdosta hallintovaliokunta edellyttää Pirttisaaren perusparannushankkeen toteuttamiseksi, että hallituksen esityksessä vuodelle 2006 esitettyyn rajavartiolaitoksen rakentamismäärärahaan tehdään 921 000 euron suuruinen lisäys ja momentti muutetaan kolmivuotiseksi siirtomäärärahaksi ja että momentti ja sen määräraha säilyisivät myös vuoden 2007 valtion talousarviossa.

4. Ulkomaalaishallinto, turvapaikanhakijat ja maahanmuuttajat

Hallintovaliokunta toteaa myönteisenä, että Ulkomaalaisviraston käsittelyajat on saatu mittavien tehostamistoimien ansiosta kohtuulliselle tasolle. Valiokunta katsoo, että Ulkomaalaisviraston toimintaa on kuitenkin tarpeen tehostaa ja kehittää edelleen. Jatkossa haasteena on pitää käsittelyajat saavutetulla tasolla ja jopa lyhentää niitä edelleen odotettavissa olevasta maahanmuuton lisääntymisestä huolimatta. Valiokunta tähdentää myös asiakaspalvelun laadun merkitystä.

Ulkomaalaisvirasto on käynnistänyt hankkeen toiminnallisten pääprosessien (kansalaisuus, maahanmuutto ja turvapaikka) sähköistämiseksi. Prosessien sähköistämisen katsotaan tavoitteiden toteutuessa vaikuttavan merkittävästi koko ulkomaalaishallinnon tuottavuuteen. Valiokunta toteaa, että tämä edellyttää sitoutumista tavoitteiden saavuttamiseen yli hallinnonalarajojen.

Valtion talousarvioesityksessä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon (34.07.63) esitetään 66 852 000 euroa. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon noin 4,5 miljoonaa euroa turvapaikanhakijoiden määrän

ja yksin tulleiden alaikäisten turvapaikanhakijoiden aiempaa suuremman määrän vuoksi. Saa-dun tiedon mukaan kuntien halukkuus vastaanottaa pakolaisia on heikentynyt. Erityisiä vaikeuksia on ollut sijoitettaessa hätätapauksia eli UNCHR:n mukaan välittömässä vaarassa olevia henkilöitä silloin, kun he tarvitsevat paljon terveydenhuollon palveluja, mutta myös esimerkiksi vailla huoltajaa olevien alaikäisten sijoittaminen on vaikeaa. Hallintovaliokunta tuo esiin kuntien edustajien taholta eri yhteyksissä esitetyn huolen vastaanoton kuntakorvausten riittämättömyydestä.

Ulkomaalaislain muuttamiseksi on vireillä useita hankkeita. Valiokunta painottaa erityisesti ihmiskaupan uhrien aseman ja viranomaisten välisen tiedonkulun parantamista. Myös maahanmuuttopolitiikan osalta on vireillä useita kehittämistoimia. Maahanmuuttopoliittisia kysymyksiä pohtineen työryhmän ehdotus hallituksen maahanmuuttopoliittiseksi ohjelmaksi on valmistunut ja parhaillaan lausuntokierroksella hallinnossa. Työperäisen maahanmuuton lisääminen on yksi keino työikäisen väestön riittävän määrän turvaamiseksi myös jatkossa. Hallituksen odotetaan antavan syysistuntokauden aikana esityksen maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta, jonka tavoitteena on muun ohella nopeampi kotouttaminen ja sitä kautta taloudellisten hyötyjen aikaansaaminen sekä maahanmuuttajille itselleen että yhteiskunnalle. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotouttamistoimia kehitetään, ja tähdentää muun ohella riittävän kieliopetuksen merkitystä. Hallintovaliokunnalle annetaan myös vielä vuoden 2005 aikana selvitys maahanmuuttajista aiheutuvista kustannuksista ja niiden jakautumisesta valtion ja kuntien kesken.

5. Muut kannanotot

Alueiden kehityksen kannalta yksi keskeinen tekijä on alueiden kilpailukyvyyn ja taloudellisen kasvun vahvistaminen, jotta voidaan turvata alueiden menestys avoimessa taloudessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä. Kilpailukyvyn vahvistaminen on myös yksi Euroopan unio-

nin keskeisistä tavoitteista. Valiokunta tähdentää korkean osaamisen ja innovatiivisuuden merkitystä sekä yritysten, oppilaitosten, tieteen ja tutkimuksen yhteistyötä. Tässä yhteydessä valiokunta kiinnittää huomiota opetukseen ja tieteelliseen tutkimukseen tehtyjen lahjoitusten verovähennysoikeuteen sekä yliopiston ulkoisen tutkimusrahoituksen yleiskustannuskohteluun etenkin sivukulujen osalta.

Valtion henkilöstöpolitiikkaan kohdistuvat monenlaiset tehokkuus- ja tuottavuusvaatimukset, mukaan lukien tehtävien hoidon kannalta osin ylimitoitettut henkilöstövähennykset. Sa-

manaikaisesti käydään keskustelua kunta- ja palvelurakenteen kehittämisestä. Parhaillaan on käynnissä valtionhallinnon alueellistamishanke ja erilaisia hallinnon kehittämistoimia. Hallintovaliokunnan mielestä on tärkeää, että hankkeiden välisestä koordinoinnista huolehditaan ja poikkihallinnollisuutta vahvistetaan.

Lausunto

Lausuntonaan hallintovaliokunta esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Matti Väistö /kesk
vpj. Veijo Puhjo /vas
jäs. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Nils-Anders Granvik /r
Lasse Hautala /kesk
Rakel Hiltunen /sd
Hannu Hoskonen /kesk
Jyrki Kasvi /vihr

Esko Kurvinen /kok
Kari Kärkkäinen /kd
Lauri Oinonen /kesk
Satu Taiveaho /sd
Tapani Tölli /kesk
Ahti Vielma /kok
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Kuntien taloustilanne on kuluvalle vaalikaudella kiristynyt monilla eri mittareilla mitattuna. Vuonna 2004 suurissa talousvaikeuksissa olevia negatiivisen vuosikatteen kuntia oli 138, ja lukumäärä kaksinkertaistui vuoteen 2003 verrattuna. Sisäasiainministeriö on laskenut, että näiden kuntien määrä lisääntyisi kuluvalle vuonna peräti yli kahdensadan. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että lähes puolella Suomen kunnista on vakavia vaikeuksia saada taloutensa tasapainoon. Se merkitsee myös näille kunnille suuria vaikeuksia tarjota asukkaille riittävät ja laadukkaat palvelut.

Hallintovaliokunnan lausunnossa kuntien nettovelan arvioidaan kasvavan vuonna 2006 noin 0,8 miljardia euroa. Lisäksi lausunnossa todetaan että peruspalveluohjelman tarkasteluvuosi 2007—2009 vuosikate jää koko kehyskaudella selvästi nettoinvestointeja pienemmäksi, mikä lisää voimakkaasti kuntien velkaantumista. Kuntien tilanteeseen nähden valtion talous on varsin hyvässä kunnossa, ja viimeisimpien tietojen mukaan ennustetaan, että valtion kuluvan vuoden vuosikate tulisi olemaan noin 3 miljardia ylijäämäinen. Valtionvarainministeri onkin jo esittänyt ylijäämän käyttämistä valtion velko-

jen maksuun etuajassa. Tässä tilanteessa valtion tulee ensin maksaa velkansa kunnille ja vasta sen jälkeen harkita ennen aikaista maksua muille velallisille.

Edellä kuvattu kuntien vaikea taloustilanne huomioon ottaen hallintovaliokunnan ehdotus, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus tulee toteuttaa kokonaisuudessaan kuluvan vaalikauden aikana, on riittämätön. Ratkaisu vaarantaa kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut, kuten esimerkiksi lasten päivähoidon, vanhusten kotipalvelut sekä perusterveydenhuollon. Myös perusopetuksen laatu on koetuksella, ja kunnat ovat jopa lomauttaneet opettajia. Näillä perusteilla on välttämätöntä, että valtio maksaa kustannustenjaon tarkistuksessa todetut kunnille kuuluvat rahat kokonaisuudessaan vuoden 2006 aikana.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella katsomme,

että valiokunnan lausunnossa olisi tullut esittää, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus tulee maksaa kunnille kokonaisuudessaan vuoden 2006 aikana.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2005

Esko Kurvinen /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Ahti Vielma /kok

Veijo Puhjo /vas
Kari Kärkkäinen /kd
Jyrki Kasvi /vihr

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Suuret kansainväliset tapahtumat, kuten Suomen EU:n puheenjohtajakauden kokoukset, tulevat li-säämään poliisin työmäärää. Lisäksi poliisin työmäärää on lisännyt huume- ja väkivaltarikollisuuden määrän kasvu sekä lisääntynyt alkoholin käyttö, joka on kasvattanut omaisuus- ja muiden rikosten määrää. Tosiasiallisesti poliisivaje v. 2002 verrattuna on lähes 200 miestyövuotta. Mikäli poliisille ei osoiteta riittäviä voimavaroja, tulee poliisien määrä vähentymään varsinaisessa kenttätössä ja ennalta ehkäisevässä työssä.

Hallintovaliokunnan saaman tiedon mukaan vuodelle 2006 kertaluonteisena lisäyksenä esitetty 2 miljoonan euron määräraha puheenjohtajuuskauden kokousten ja ASEM-huippukokouksen turvajärjestelyihin kattaa vain noin puolet arvioidusta tarpeesta. Esitetyllä rahoituksella pystytään käytännössä käynnistämään toimenpi-

teet, mutta kattamatta jää suuri osa lisämenois-ta, joita aiheutuu mm. ylitöistä, päivärahoista ja majoituskorvauksista, joita ei voida välttää pitkäkestoisissa runsaasti poliisivoimia vaativissa operaatioissa. Lisäksi valiokunta toteaa, että saadun tiedon mukaan biometrian käyttöönotto passeissa aiheuttaa vuonna 2006 kertaluonteisesti noin 2 miljoonan euron laiteinvestointimenot. Kaiken edellä sanotun lisäksi talousarvioesityksessä poliisin toimintamenomäärärahan siirtyvä erä pienenee lähes 10 miljoonaa euroa verrattuna vuoden 2005 tasoon.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että poliisin toimintamenoihin varataan 10 miljoonaa euroa lisäyksenä valtion talousarvioehdotuksessa varattuun nettomäärärahaan.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2005

Esko Kurvinen /kok
Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Ahti Vielma /kok

Veijo Puhjo /vas
Kari Kärkkäinen /kd